

ગાંધીનગર સમાચાર

તા. ૨૩-૬-૨૦૧૩, રવિવાર

તંત્રી સ્થાનેથી.....

ધરતીપુત્રોની આંતરકી કડાવાલી ખેખમકારક

એક તરફ ભારતીય જનતા પાર્ટી કેન્દ્રની યુપીએ સરકારના ઉપરાષ્ટ્ર સામે જેલ ભરો આંદોલન ચલાવે છે અને બીજી તરફ જેના ટેકાથી એ સત્તા ભોગવી રહી છે એ ખેડૂતવર્ગની વાજબી રજૂઆત સુધ્ધા સાંભળવા તૈયાર નથી. ખેડૂત જગતનો તાત ગણાય છે. એ ટાઇ-ટકો કે વરસાદની પરવા કર્યા વગર બાંધે માસ માટી ભેગો માટી થઈને કાળી મજૂરી ફૂટે છે ત્યારે કુદરત એના એક દાહાનું સો ગણું વળતર વાળી આપે છે. કોઈપણ ખેડૂતને એની જમીન એના જીવ કરતાં વધારે વહાલી હોય છે. જમીન ખાતર એ જીવ સટોસટની વડાઈ વડવા તૈયાર થઈ જતો હોય છે. વિશ્વ સાહિત્યમાં જમીન ખાતર ખપી ગયેલા ખેડૂતોની અનેક દાર્શનિક સંભારણી છે. આજકાલ ભારત સરકાર માટે માથાનો દુખાવો બની રહેલી નકસલવાદની સમસ્યાના મૂળમાં પણ સ્થાનિક વનવાસીઓની જમીન પ્રત્યેની લાગણી જ પડેલી છે. વિકાસની લાગણી ખેતીની જમીન પર તરખ મારતી ગુજરાત સરકાર સામે માંડવ- બહુચરાણ પંથકના ખેડૂતોએ એમના ગળ મુળજ પ્રતિકાર રેલી રોજી હતી અને 'સ્પેશિયલ ઈન્વેસ્ટમેન્ટ રિવિઝન' (સર) એક કરવા માગણી કરી હતી. સરકારનો પ્રતિસાદ ઠંડો જ રહ્યો છે. જો કે ખેડૂતોને છંદેડવામાં મજા નથી એટલું તો એ સમજી જ હોય. જ્યારે જ્યારે ખેડૂતો વીકર્યા છે ત્યારે ભલભલા ભૂખને નાકલીટી તાણવી પડી છે. 'સર' પ્રોજેક્ટ અંતર્ગત ટી.પી. સ્કીમ અમલમાં આવતા સમસ્ત વિસ્તાર ઔદ્યોગિક વિસ્તાર તરીકે જાહેર થશે, જેથી ખેડૂતોને એમની ૬૦ ટકા જમીન જ મળશે અને ૪૦ ટકા જમીન માળખાકીય સુવિધાઓ આપવામાં વપરાશે. ખેડૂતોને ઔદ્યોગિક ઝોન બનતાં જમીનોના ઊંચા ભાવ મળી રહેશે એવી લાલચ આપી સરકાર એમને પટાવવાની કોશિષ કરી રહી છે. પરંતુ ખેડૂતો એમની જમીન ગુમાવવા હરગિજ સહમત નથી. વધુ ખેડૂતવલ મથે તો ગુજરાતમાં નંદિયામ સરખાતાં વાર નહીં લાગે. અહીંના ખેડૂતોને હળવાશથી લેવાની જરૂર નથી. પોતે ભારતીય જનતા પાર્ટીએ કિસાનસંઘના નેજા હેઠળ કોંગ્રેસની રાજ્ય સરકારને નાકે દમ આણેલો છે. કિસાન આંદોલન વેગ પકડે છે ત્યારે એ કોઈના કાબૂમાં રહેતું નથી. અમરસિંહ ચૌધરીની સરકાર વખતે થયેલા કિસાન આંદોલનની સ્મૃતિ આજના સત્તાધારી નેતાઓને હશે જ. કદાચ એ પૈકીના ઘણા બધા એ આંદોલનોમાં સક્રિય પણ હશે. ખેડૂત આંદોલનનું સૌમ્ય, શિસ્તબદ્ધ સ્વરૂપ ડો. કનુભાઈ કળસરિયાની આગેવાની હેઠળ 'નિરમા'ના કારખાના વિરુદ્ધ સંપૂર્ણ થયું તે પણ ગુજરાતે જોયું છે. ગુજરાતનો ખેડૂત ઘણો સહનશીલ છે. એને ફક્ત ખેતી અને પશુપાલનમાં રસ છે. મહેનત કરીને એ બે પાંદેડે થયો છે. એનો જશ સરકાર લઈ જાય એમાં પણ એને વાંદો નથી. પરંતુ એ જ સરકાર જ્યારે એની જમીન ઉપર નજર બગાડશે ત્યારે એને પોતાની આજરૂ પર હાથ નાખ્યો હોય એવી પીડા ઘણી, એમાં બે મત નથી. સરકારે આ વાત વેળાસર સમજી લેવાની જરૂર છે. ખેડૂતની આંતરકી કડાવાવાના સરકારની હરહંમેશ દુર્ગતિ થતી રહી છે. મુખ્યમંત્રી નરેન્દ્ર મોદી પોતે ખેડૂત નથી પણ ખેડૂતોના પ્રતિનિધિઓ એમની સરકારમાં છે જ. જો વેળાસર ખેડૂતોની વાત કાને નહીં ઘટે તો ખેડૂતોનો રોષ ભભૂકતાં વાર નહીં લાગે એ નક્કી.

ફતેપુરા સ્કૂલનો શાળા પ્રવેશોત્સવ યોજાયો

ગાંધીનગર, તા. ૨૨ ભારત વિકાસ પરિષદ ગાંધીનગર દ્વારા દત્તક લીધેલી ફતેપુરા સ્કૂલમાં ૨૨મી જૂને શાળા પ્રવેશોત્સવ ઉજવાઈ ગયો. આ પ્રસંગે શાળા પટાંગણમાં વૃક્ષારોપણ કરવામાં આવ્યું હતું. શાળામાં ઘોરણ-૧ના ૨૦ વિદ્યાર્થીઓએ શાળા પ્રવેશ કરતા શાળા પરિવારે તેમને ઉત્સાહપૂર્વક આવકાર્યા હતા. કાર્યક્રમમાં સ્કૂલના વિદ્યાર્થીઓ દ્વારા યોગ, સમૂહગાન જેવા કાર્યક્રમો પ્રસ્તુત કરવામાં આવ્યા હતા. પરિષદ તરફથી ગત વર્ષે અલગ અલગ કાર્યક્રમોમાં ભાગ લઈ પોતાનું કૌશલ્ય બતાવનાર ૩ થી ૬ ઘોરણના વિદ્યાર્થીઓને ઈનામ આપી પુરસ્કૃત કરવામાં આવ્યા હતા. તથા પરિષદના ટ્રસ્ટી પ્રવીણભાઈ વઘાસીયાએ પ્રેરક ઉદ્બોધન કર્યું હતું.

એસ.કે. પટેલ ઈન્સ્ટીટ્યૂટમાં કારકિર્દી ઘડતર વર્કશોપ

ગાંધીનગર, તા. ૨૨ સંસ્થામાં કંપની સેક્રેટરી અને ચાર્ટર્ડ એકાઉન્ટન્ટ તેમજ વ્યાવસાયિક ભેતે રોજગારીની તકો વધે તે માટે ત્રણ

દિવસના વર્કશોપનું આયોજન કરવામાં આવ્યું છે. ઈન્સ્ટીટ્યૂટ ઓફ કંપની સેક્રેટરીઝ ઓફ ઈન્ડિયા તેમજ ગુજરાત નોલેજ સોસાયટી દ્વારા બી.બી.એ.ના વિદ્યાર્થીઓ માટે રોજગારીની તકો વધે તે માટે ત્રણ દિવસના વર્કશોપનું આયોજન કરવામાં આવ્યું છે. વર્કશોપમાં મુખ્યત્વે કંપની લો, સિક્યુરિટીઝ માકેટ અને ફાઈનાન્સ એકાઉન્ટિંગ જેવા મહત્વના મુદ્દા ઉપર માહિતી અપાશે. વર્કશોપમાં આઈ.સી.એસ.આઈ.ના ચેરમેન ઉમેશ વેદ, ચિરાગભાઈ શાહ, પ્રતિભા સંઘવી અને અનુબાહેન સાથે વિદ્યાર્થીઓએ સંવાદ કરી ઉચ્ચ કારકિર્દી માટેની ઉજ્જવળ તકો વિશે ચર્ચા વિચારણા કરી હતી. આ વર્કશોપમાં કોઈ પણ કોલેજના વિદ્યાર્થી રજીસ્ટ્રેશન કરાવી શકે છે. વર્કશોપ નિ:શુલ્ક રહેશે. રજીસ્ટ્રેશન કરાવવા માટે સેક્ટર-૨૩, ૬-ઈ-સર્કલ, એસ.કે. પટેલ ઈન્સ્ટીટ્યૂટ કેમ્પસ, ગેઈટ નં-૨, બીજા માળે, બી.બી.એ. કોલેજ ઓફિસમાં સંપર્ક કરવા જણાવવાયું છે.

જ્ઞાન, વિજ્ઞાન, ટેકનોલોજીના સમયમાં ટકી રહેવા શિક્ષણ અત્યંત આવશ્યક છે

અમદાવાદ, તા. ૨૨ શહેરી શાળા પ્રવેશોત્સવ અને કન્યા કેળવણી અભિયાનમાં આજના ત્રીજા અને આખરી દિવસે શિક્ષણ મંત્રી શ્રી ભૂપેન્દ્રસિંહ યુગસમાએ જણાવ્યું કે પોતાની શકિતને ઓળખી પંડની પેટીનો પારસમણિ જાગૃત કરવાની તાતી જરૂરિયાત છે તેમજ બાળકનું ભવિષ્ય ઉજ્જવળ કરવા શિક્ષણ અત્યંત આવશ્યક છે. આજના સમયમાં શિક્ષણનો અભાવ જ ગરીબીનું કારણ અને મહત્વપૂર્ણ પ્રાથમિક શાળા ધો-૧માં પ્રવેશપાત્ર બાળકોનું નામાંકન કરાવ્યું હતું. જ્ઞાન, વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજીના સમયમાં ટકી રહેવા શિક્ષણ અત્યંત આવશ્યક છે તેમ

જણાવતાં શિક્ષણ મંત્રી શ્રી ભૂપેન્દ્રસિંહ યુગસમાએ જણાવ્યું કે પોતાની શકિતને ઓળખી પંડની પેટીનો પારસમણિ જાગૃત કરવાની તાતી જરૂરિયાત છે તેમજ બાળકનું ભવિષ્ય ઉજ્જવળ કરવા શિક્ષણ અત્યંત આવશ્યક છે. આજના સમયમાં શિક્ષણનો અભાવ જ ગરીબીનું કારણ અને મહત્વપૂર્ણ પ્રાથમિક શાળા ધો-૧માં પ્રવેશપાત્ર બાળકોનું નામાંકન કરાવ્યું હતું. જ્ઞાન, વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજીના સમયમાં ટકી રહેવા શિક્ષણ અત્યંત આવશ્યક છે તેમ

આવકારવામાં આવ્યા હતા વિદ્યાલક્ષ્મી બોન્ડ તથા શિષ્યવૃત્તિના ચેક મંત્રીશ્રીના હસ્તે વિતરિત કરવામાં આવ્યા હતા તથા દાતાઓનું મંત્રીશ્રીએ પુસ્તક આપી અભિવાદન કર્યું હતું તેમજ ધોળકા તાલુકાના નિવૃત્ત થયેલા શિક્ષકોનું સ્મૃતિચિન્હ અર્પણ કરી મંત્રીશ્રીએ સન્માન કરી તેમના શિષ્ય જીવન માટે શુભકામનાઓ પાઠવી હતી. આ ઉપરાંત ધો-૩ થી ૮ માં પ્રથમ, દ્વિતીય અને તૃતીય આવનાર વિદ્યાર્થીઓને ઈનામ આપવામાં આવ્યા હતા તેમજ સર્ગભાં બહેનોને સુખપીના પેકેટ તથા કુખોપિત બાળકોને ફૂડ પેકેટસનું વિતરણ કરવામાં આવ્યું હતું. સમગ્ર કાર્યક્રમનું સંચાલન શાળાની કન્યાઓએ કર્યું હતું તથા આભારવિધિ પ્રથમ શિક્ષણવિભાગી શ્રી એમ.એમ. જાનીએ કરી હતી. આ પ્રસંગે પૂર્વ ધારાસભ્ય શ્રી કાંતિભાઈ લક્ષ્મ, જિલ્લા પંચાયત શિક્ષણ સમિતિના ચેરમેન શ્રી હર્ષદેવી ઝોરવામી, તાલુકા પંચાયત પ્રમુખ શ્રી જીજ્ઞેશભાઈ પટેલ તથા જિલ્લાના અધિકારીઓ, પદવિકારીઓ સહિત વાલીઓ તથા બાળકો મોટી સંખ્યામાં ઉપસ્થિત રહ્યા હતા.

વિદ્યાર્થી પ્રવેશ મેળવ્યા બાદ ક્રિમીલીયર સર્ટી આપી શકશે

અમદાવાદ, તા. ૨૨ આપવામાં આવી છે. જો કે વિદ્યાર્થીઓ તાજેતરમાં ધોરણ-૧ ર વિજ્ઞાન પ્રવાહ અને સામાન્ય પ્રવાહના પરીણામો જાહેર થયા છે. અને અત્યારે આર્ટ્સ, કોમર્સ અને સાયન્સ કોલેજોમાં પ્રવેશ પ્રક્રિયા ચાલી રહી છે. જો કે ક્રિમીલીયર સર્ટી કઢાવવામાં લાંબી લાઈનો હોવાના કારણે મોટાભાગના વિદ્યાર્થીઓ સર્ટી કઢાવી શક્યા નથી. જેના પગલે ગુજરાત યુનિવર્સિટી દ્વારા અત્યારે વિદ્યાર્થીઓને ક્રિમીલીયર સર્ટી વગર જ પ્રવેશ આપવાની સુચના છે. જેના કારણે પછાત વર્ગના

સેક્ટર-૨ ૮ની પ્રાથમિક શાળા નં. ૨ માં પ્રવેશોત્સવ તથા વૃક્ષારોપણ યોજાયું સ્ટેન્ડીંગ કમીટીના ચેરમેન, મેયર, ધારાસભ્ય, નગરસેવકો તથા દાતાઓ હાજર

ગાંધીનગર, તા. ૨૨ ગાંધીનગરની સેક્ટર-૨ ૮ની પ્રાથમિક શાળા નં. ૨ માં શનિવારના રોજ મહાનુભાવોના હસ્તે પ્રવેશોત્સવ યોજાઈ ગયો. મહાનગરપાલિકાના સ્ટેન્ડીંગ કમીટીના ચેરમેન, મેયર, ધારાસભ્ય, નગરસેવકો, દાતાઓ અને વાલીઓએ બાળકોને પ્રવેશ અર્થે પ્રોત્સાહિત કર્યા હતા. આ કાર્યક્રમ દરમ્યાન અનેક વિવિધ પ્રસંગોનું પણ આયોજન થયું હતું. ગાંધીનગરના સેક્ટર-૨ ૮માં આવેલી પ્રાથમિક શાળા નં. ૨ માં શનિવાર સવારે સ્ટેન્ડીંગ કમીટીના ચેરમેન આશિષભાઈ દેવના મુખ્ય મહેમાન પદે પ્રવેશોત્સવ પ્રસંગ આયોજીત થઈ ગયો. આ પ્રસંગે મહાનગર પાલિકાના મેયર મહેન્દ્રસિંહ રાણા, ધારાસભ્ય અશોકભાઈ પટેલ, નગરસેવકો જાગૃતિબેન, કિર્તીભાઈ, વિજયભાઈ

મહાનુભાવોએ ૧ માં ભુલકંબોને તિલક કરી અભ્યાસ અર્થે પ્રવેશ કરાવી કારકિર્દીના ઉચ્ચતમ શિખરો પાર કરે તેવી ભાવના વ્યક્ત કરી હતી. તેમજ ધો. ૩ થી ૮ માં શ્રેષ્ઠ વિદ્યાર્થીઓનું પુસ્તકો અર્પણ કરી સન્માન કરાવ્યું હતું. તેમજ આ પ્રસંગે દાતાઓનું પણ સન્માન કરાવ્યું હતું અને અમૃતવચન પણ થયું હતું. પ્રસંગોચિત કાર્યક્રમ પછી શાળાના પ્રાંગણમાં વૃક્ષારોપણ પણ હાજર મહાનુભાવોના હસ્તે કરાયું હતું.

સરકારી પ્રાથમિક શાળા સે.-૨૮/૧ માં પ્રવેશોત્સવ ઉજવાયો

ગાંધીનગર, તા. ૨૨ સરકારી પ્રાથમિક શાળા સે. ૨૮/૧ ગાંધીનગરમાં ૨૦૧૩ ઉમાં કન્યા કેળવણી પ્રવેશોત્સવ ઝે. રાજીવકુમાર ગુપ્તા આઈ.એ.એફ. અસસિવશ્રી, નર્મદા વોટર રીસોર્સિસ વોટર સપ્લાય અને કલ્પસર વિભાગ ગાંધીનગર શહેરના શાસનાધિકારી જાહેર મહાનગર પાલિકાના મેયર મહેન્દ્રસિંહ રાણા, ધારાસભ્ય અશોકભાઈ પટેલ, ભાજપના કાર્યકરો તથા મોટી સંખ્યામાં વસાહતીઓ ઉપસ્થિત રહ્યા હતા. કાનભાઈ ઠાકોરે સ્ટીલીની ડીસોનું દાન કર્યું હતું. યુસુફભાઈ પરમારે ભુંદી અને બીપીનભાઈ રાવલે ગાંધીયાનો અભ્યાસ આપ્યો હતો. કાર્યક્રમનું સંચાલન શાળાના બાળકો ધો.-૮ના સમીરે કર્યું હતું.

આઈ.આઈ.ટી.માં ઝળહળતી સફળતા

ગાંધીનગર, તા. ૨૨ ભારત વિકાસ પરિષદ ગાંધીનગરના મંત્રી ભરત સોમાણી અને મીનાશી સોમાણીના પુત્ર શ્રી. પ્રજવલ સોમાણી તથા સહ મહિલા સંયોજકા સુધાબેન પ્રજવભાઈ પટેલના પુત્ર વિ. આત્મન પટેલે તાજેતરમાં આઈ.આઈ.ટી. (એડવાન્સ)ની પરીક્ષામાં ટોપ ઈન્ડિયામાં અનુક્રમે ૧૨૮૦ અને ૧૯૮૧ મો રેન્ક મેળવી ગુજરાતનું ગૌરવ વધાર્યું છે.

શરીરમાંથી કચરો બહાર કાઢવા માટે ક્ષારો ઘણા ઉપયોગી હોય છે, ક્ષારોને લીધે જ પરસેવાના પિંડો અને મૂત્રાશય સારી રીતે કામ કરતાં હોય છે

ગત લેખાંકમાં જણાવ્યા મુજબ આ લેખાંકમાં સોલ્ડસ એટલે કે ક્ષારયુક્ત પદાર્થો અને પાણી આ બે ખોરાકના ઘટકો વિષે માહિતી આપવાની થતી હતી. જે નીચે મુજબ છે. સોલ્ડસ : સામાન્ય રીતે ક્ષાર એટલે મીઠું ગણાય, પરંતુ અહીં ઘાતુ અને તેજબી પદાર્થોના સંયોજનથી ઉત્પન્ન થતાં પદાર્થોના અર્થમાં 'ક્ષાર' શબ્દ પ્રયોજવામાં આવેલ છે. આવા ક્ષારયુક્ત પદાર્થો આપણે ખોરાક દ્વારા મેળવતા હોઈએ છીએ. સોડિયમ, કેલ્શિયમ, પોટેશિયમ, મેગ્નેશિયમ, આર્ચન(લોહ), કોપર (તાંબુ) વગેરે ઘાતુઓના ક્ષારો આપણને ખોરાકમાંથી મળી રહે છે. આ ક્ષારોમાંથી ફોસ્ફરસ, કલોરિન, આયોડિન વગેરે પણ અમુક માત્રામાં ઉપલબ્ધ હોય છે. મીઠું એ સોડિયમ અને કલોરિનથી બનેલા ક્ષાર છે. લીંબુના રસમાં રહેલો સાઇટ્રીક એસિડ તથા સફરજન, આમલી વગેરે ખાટા ફળોમાં રહેલા ટાર્ટરીક એસિડના ક્ષારો પાચનરસમાં, લોહીમાં અને સ્નાયુઓનાં તંતુઓમાં પણ હોય છે. લોહીનાં લાલ કણોમાં રહેલાં હીમોગ્લોબીનમાં, લોહતત્ત્વના ક્ષારો હોય છે, જેનાથી લોહી સાઈં રહે છે. કેલ્શિયમ (ચૂનો) થી હાડકાં મજબૂત બનતાં જાય છે.

દૂધ, અનાજ, કઠોળ, શાકભાજી અને વિવિધ ફળોમાં જુદા જુદા ક્ષારો હોય છે. આ ક્ષારો અનાજ, કઠોળ અને સજવડ છાલવાળા ફળો અને વિવિધ શાકની ઉપલી છાલની તરત જ નીચે હોય છે. તેમજ શાકભાજીમાં બદે હોય છે. ઘાન્યનું ચૂલું ફેંકી દેવાથી, ચોખાને છડીને પોલીસ કરવાથી અને શાકને છોલીને તેનો ઉપયોગ કરવાથી તેમાં રહેલા ક્ષારો અને જીવન સત્વો અથવા પ્રજીવકો કે વિટામીન્સ જતા રહે છે અને આપણને નિ:સત્ત્વ ખોરાક મળે છે. શરીરમાંથી કચરો બહાર કાઢવા માટે ક્ષારો ઘણા ઉપયોગી હોય છે, ક્ષારોને લીધે જ પરસેવાના પિંડો અને મૂત્રાશય સારી રીતે કામ કરતાં હોય છે. આપણા શરીરને કેલ્શિયમ, મેગ્નેશિયમ, સોડિયમ, પોટેશિયમ, કલોરિન વગેરે ક્ષારો મળીને દૈનિક કુલ ૧૦૦ મિલિગ્રામ જેટલી જરૂરિયાત રહેતી હોય છે; જ્યારે આર્ચન, કોપર, ઝિંક, મેગ્નેશિયમ, આયોડિન, સલ્ફર,

કોબાલ્ટ, ક્રોમિયમ અને સેલેનિયમ જેવાં તત્ત્વો મળીને દૈનિક કુલ જરૂરિયાત ૨ થી ૫ મિલિગ્રામ જેટલી રહેતી હોય છે. આ ક્ષારો જીવિત કોષો માટે, હાડકાં એ દાંતની મજબૂતાઈ માટે તથા સ્નાયુ રચના, પાણી સમતોલન માટે તથા સ્નાયુ રચના, પાણી સમતોલન (Water Balance) તથા એસિડ બેઝ (Acid-Base) સમતૂલ (Equilibrium) માટે તથા ખોરાકના સદુપયોગ માટે ઘણાં સારા હોય છે. લોહતત્ત્વ ખાસ કરીને માંસ, કલેચું અને ઈંડામાં વધારે પ્રમાણમાં હોય છે. આયોડીન દૂધ અને માછલીમાં વિપુલ પ્રમાણમાં હોય છે. કેલ્શિયમ દૂધ, રીંછ અને પીવાના પાણીમાં વિશેષ ઉપલબ્ધ હોય છે, જ્યારે ફોસ્ફરસ કલેચું, કિડની, માંસ, ઈંડા અને અનાજમાં સારા પ્રમાણમાં ઉપલબ્ધ હોય છે. ● પાણી એ ખોરાકનો મહત્ત્વનો ઘટક છે. માણસના શરીરના

વજનનો ૬૦ થી ૬૫ ટકા ભાગ પાણી હોય છે. જો પાણીના આ ભાગમાંથી ૧૫ થી ૨૦ ટકા પાણી ઓછું થઈ જાય તો તે ઘાતક નિવડી શકે છે. શરીરના કુલ પાણીનો ૭૦ ટકા ભાગ કોષોમાં હોય છે, જ્યારે ૩૦ ટકા ભાગ કોષોની બહાર હોય છે. પચેલા ખોરાકના રસોને શરીરના વિવિધ કોષો સુધી પહોંચતા કરવામાં પાણી જ વધારે મહત્ત્વ હોય છે. શરીરના મૂત્રરૂપ અને પરસેવા રૂપ કચરોને બહાર ફેંકવા માટે પાણી જ માધ્યમ હોય છે, શરીરના ઉષ્ણતામાનની જાળવણી પાણી દ્વારા જ થતી હોય છે. પાણી એ શરીરનાં વિવિધ અંગો માટેનું મહત્ત્વનું પ્રવાહી છે. પાણીને લીધે ખોરાક નરમ થાય છે અને શોષણ શકે તેવી સ્થિતિમાં આવે છે. શરીરના પાણીનું પ્રમાણ વધારે હોવાથી લોહી ઘટ્ટ ન રહેતાં તે પાતળું થઈને સહેલાઈથી વહેતું થાય છે. હવે પછીનાં લેખાંકમાં "ફેફસાંની કમતા વધારવા માટે પ્રાણાયામ કરો" વિશેની વિગતે માહિતી આપવામાં આવશે. (કમશ:)

સોલ્ડસ અને પાણી
ફિઝિકલ ફિટનેસ
- કાંતિભાઈ રા. પટેલ